

VÄRDEBESKRIVNING**Område av riksintresse för naturvård i Västra Götalands län****Datum:** 2022-11-02**Områdesnummer:** NRO 14 075**Områdesnamn:** Nordbillingen**Kommun:** Skara, Skövde och Falköpings kommun**Kartblad:** 8D NV, 8D NO, 8D SO**Area:** 10 345 ha**Naturgeografisk region:** 22b, Götalands centrala slättbygder, Falbygden**Kust/havsregion:** -**Regionindelning för sjöar och vattendrag:****Agrara kulturlandskapsregioner:** Västergötlands slätt och odlingsbygder**Landskapsform:** Platåbergområde**Riksvärde:**

Landskapstyp	Naturtyp	Vegetations- typ	Arter	Geologi
Geovetenskap				Platåberg, travetinbildningar
Odlingslandskap	Naturbetesmark, äng, rikt soligent kärr, sumpskog, platåformigt välvd mosse, limnogen strandsumpskog, granskog, ädellövskog		Flora	
Myrlandskap	Soligent kärr, topogent kärr, sumpskog, kalkoligotrofa sjöar, ädellövskog	Rikkärr	Flora	

Värdebeskrivning: Platåberg med diabastäckta kambrosiluravlagringar. Vid Berg finns en kalkstensplatå med ett välbevarat odlingslandskap. Vid Nordbillingens nordspets och vid Timmersdala finns kvartärgeologiska bildningar från tappningen av Baltiska issjön.

Nordbillingen har stora naturvärden genom en mosaik av naturtyper. På diabasplatån finns bland annat Blängsmossen med ett stort myrkomplex med välutvecklade laggar, orörda barrskogar samt andra våtmarker. I diabasbranterna och strax nedan branterna finns ädellövskogar med lång skoglig kontinuitet och kryptogamflora. I Melldalaområdet i kalkstensbranten finns stora kalktuffbildningar med extremrikkärr och rika ädellövskogar och granskogar på kalk. Ett flertal extremrikkärr finns i Berg, i Säter och vid Skåningstorp.

Representativ äng och naturbetesmark finns vid Högsböla äng. Naturvärdena är här främst knutna till den rika floran med många sällsynta och hotade arter. Även fågellivet är rikt.

Huvudkriterier: A, B, C, D

Förutsättningar för bevarande: En övergripande förutsättning för förståelsen och upplevelsen av Billingens geovetenskapliga och landskapsmässiga värden är att bergets siluett bevaras intakt. Större anläggningar, exempelvis vindkraftverk som kan medföra en förändrad siluett av platåberget kan skada Billingens värden.

Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift av naturbetesmarker och skötsel av landskapselement. Skogsbruk med fortsatt stor naturvårdshänsyn i skyddsvärda biotoper. Uppe på platån lämnas vissa skogar samt myr- och sumpskogskomplex till fri utveckling. Önskvärt är restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker.

Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks- och betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, överföring av lövskog till granskog, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse och olika anläggningar exempelvis gruvdrift. Även gallringar, uttag av enstaka äldre träd och andra skogliga åtgärder i platåbergens ädellövskogsklädda sluttningar kan vara ett hot mot naturvärdena liksom förändringar av artrika vägkanter och vägslänter.

Att behålla områdets gröna infrastruktur med ett varierande landskap med naturliga miljöer ska eftersträvas.

Säkerställande: Inom riksintresseområdet finns strandskydd, ett stort antal naturreservat, några landskapsbildsskydd och flera skogliga biotopskydd.

Följande Natura-2000 område finns inom området: SE0540163 Blängsmossen, SE0540327 Torp, SE0540198 Stora Höjen, SE0540100 Nolberget, SE5040094 Karlsfors, SE0540106 Melldala, SE0540097 Högsböla, SE0540302 Bergs Kila, SE0540095 Garparör, SE 5240108 Bäckagården, SE0540115 Liden, SE0540151 Rånna, SE0540 Ryds ängar, SE0540122 Skåningstorpskärr.

Områdets huvuddrag: Nordbillingen omfattar området från vägen Skara-Skövde i söder till Timmersdala i norr. Topografiskt präglas bergen av diabasplatåer som genomskärs av spricksystem samt av bergens sluttningar med olika kambrosiluriska bergarter. Diabasplatåerna täcks av barrskogar omväxlande med myrkomplex. De högre belägna sluttningarna täcks av skog av skiftande slag, från ädellövskog till ängsgranskog. Längre ned i sluttningarna sätter jordbrukskulturen sin prägel på landskapet med åkrar, betesmarker och hagar omväxlande med skogsdungar. Nordbillingen har stora naturvärden genom en mosaik av naturtyper. Området är ett välbesökt utflyktsmål.

Geologi

Billingen är ett särpräglat platåberg med diabastäckta kambrosiluravlagringar. Vid nordsluttningen finns samhället Timmersdala, som ligger på Timmersdalavallen, som är en speciell kvartärgeologisk lämning. Bildningshistorien är mycket omdiskuterad och man tror att åtminstone delar av vallen är från en störtflod när inlandsisens kant släppte från Billingens norra ände och hela havet öster om berget störtade ner i havet väster om berget.

Odlingslandskap

På norra Nordbillingen, runt Berg, finns ett öppet, omväxlande odlingslandskap på kalkstensplatån. Här finns ett välbevarat kulturlandskap med åkrar, betesmarker, gamla vägar, stenvägar och odlingsrösen samt ädellövskogspartier. Området kring Berg är tillsammans med det angränsande Valleområdet utpekade i den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet. Floran är mycket rik på Nordbillingens nordvästsluttning och norra platå och flera rikkärr förekommer. Mycket artrika naturbetesmarker finns på åtskilliga ställen. Bland vegetationstyperna kan nämnas kalkfuktäng, örtrik friskäng och örtrika torräng med bland annat fältgentiana, backmåra och guckusko.

Skogsmark

Billingens västsluttning är till stor del klädd med delvis gammal ädellövskog. Vid Melldala finns även barrskog på kalk med en artrik kryptogamflora och välutvecklade kalktuffbildningar. En kalktuff bildas när kalciumrikt markvatten når markytan. Dessa har bildat flera ryggar, sänkor och små terrasser. Kalktuffbildningen är fortsatt aktiv. Sluttningen är delvis brant och har utpräglade rasbranter.

I östsluttningen finns ett mosaikartat landskap med vidsträckta ädellövskogar, mindre kärrartade partier och i södra delen markerade rasbranter. Floran är mycket rik. Lövskogsbestånden på Billingens östsida anses, bortsett från en del skånska lövskogsområden, ha få motsvarigheter i landet. Vid Ingasäter och Garparör finns stora arealer bokdominerad skog och almaskogar finns i Mölltorp och vid Säter.

Våtmarker

Bland riksintressanta våtmarker är Melldalakärret, Sjömossen, Blängsmossen, Skåningstorpskärret och Strängelidskärret. Melldalakärret är ett soligent kärr med höga botaniska och geovetenskapliga värden. Sjömossens naturvärden är knutna till mångformigheten och mesotrofa kärr i laggarna med intressant vegetation samt med höga ornitologiska värden. Det soligena källkärret Skåningstorpskärret har en värdefull flora och hydrologi. Strängelidskärret utgörs av topogent kärr och sumpskog.

Anmärkningar: Förutom säkerställda naturskydd finns många värdefulla objekt i våtmarksinventeringen och ängs- och hagmarksinventeringen inom området. Bergs socken utgör en del av Valleområdet som är värdefull helhetsmiljö i Nationella bevarandeplanen.

Referenser:

Länsstyrelsen i Skaraborgs län 1986: Naturinventering av Nordbillingenområdet 1983. Länsstyrelsen i Skaraborgs län, 1992: Bevarandeprogram och åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden. Länsstyrelsen. Meddelande 8/92. Mariestad. Länsstyrelsen i Skaraborgs län, 1997: Ängs- och hagmarker - Sammanställning. Länsstyrelsen. Mariestad. Naturvårdsverket, 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm. Naturvårdsverket, 1994: Myrskyddsplan för Sverige. Solna.